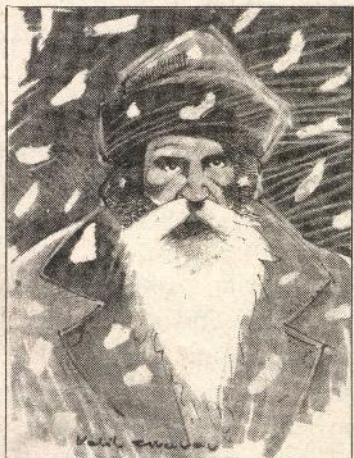

Salvegera PKK'ê bi meclîsê xemilî

14 sal berê, şitlên serxwebûn û azadiya gelê Kurd, ji aliyê Partiya Karkerên Kurdistan ve pêşî li bakurê Kurdistanê hatin çandin, dû re şitil zêde bûn û li çar aliyê Kurdistanê hatin çandin. Di 14 salan de civaka Kurd qalikê xwe guhert, ew gelê ku ji hev ketibû û bûbû biyanîyê xwe, bi carekê xwe nû kir û dil berda serxwebûn û azadiyê. Bi pêşengiya Partiya Karkerên Kurdistan ev têkoşîn her diçe bi hêz û xurt dibe. Di 14 salan de lehengiya gerilayên ARGK'ê û xebatên ERNK'ê bûn dînamîzma veguherîna civaka Kurd.

Di bîranînên
Çağlayangil de
Seyîd Riza

Rûpel 12

14 sal piştî salvegera damezirandina Partiya Karkerên Kurdistan gelê Kurd ê ku xwe ji rihê koletiyê xelas kiriyê û ji bo serxwebûnê ketiyê rê, gaveke pîr girîng di meha Mijdarê de avêt. Ev gava girîng di warê damezirandina Meclîsa Kurd a Neteweyî de bû. Roja 20, 21 û 22'ê Mijdarê, gelê Kurd ji bo hîlbijartina delegeyên Meclîsa Kurd a Neteweyî çû ser sindoqan. Li Ewropaya, bi beşdariya nêzîkî 90 hezar Kurd, 153 delegeyên Kurd hatin hîlbijartin. Ji 153 delegeyan, wê 15 nûnerên meclîsê bèn hîlbijartin.

Rûpel 8

Brecht û
tiyatroya
epîk

Rûpel 13

Bûyerên hefteyî

PKK'ê 4 leşker azad kirin

PKK di salvegera damezrandina xwe de, 4 leşkerên Tirk ku di êrişan de dil girtibû azad kir.

Li gor beyanên leşkeran, ji dema dîlgirtinê, ta roja azadkirinê, tu tevgerê ne baş ji alî gerîla ve, li hember wan nehatiye kirin.

PKK çend roj berê, bi daxuyaniyekê, biryara azadkirina leşkeran diyarî raya giştî kiribû. Ev çar leşkerên dil, li gor beyana PKK'ê li Cizîrê hatin azadkirin.

Leşkerên azadkirî, der heqê PKK'ê de bi kurtî dîtinên xwe wiha anîn ziman: "Heta ku me PKK nas nedikir, me ew wek rêxistineke terorîst dizanibû, lê piştî ku me ew nas kir, niha em baş dibînin ku PKK ne terorîst e. Dewleta Tirk bi agahdariyên çewt û ne rast PKK'ê bi gelê Tirk dide nas kirin. Gerîlayên PKK'ê pîr mirovhez in, ên ku carekê wan dibîne êdî nikare wan ji bîr bike. Em wan wek dostên xwe dibînin.

19.11.1992 -Li Ruhayê li nêzikî navçeya Siwêrekê, gerîlayan êrişî ser depoya leşkerî ya NATO'yê kirin. Di nav hêzên dewletê û gerîlayan de şer derket; panzereke leşkeran îmhâ bû, 6 leşker hatin kuştin û depoya NATO' yê jî zerar dît.

Li Batmanê li nêzikî navçeya Hezo, gerîlayan bîra qîrê ya bi navê xwe Şelmo 1'ê şewitandin, dû re jî bi leşkerên ku dihatin ser wan ve ketin şer, panzereke wan îmhâ kirin, gelek leşker jî kuştin.

20.11.1992 -Li Batmanê li navçeya Sasonê gerîlayan riya gundê Aydınlık birrîn. Ji erebeyekê 21 kes derxistin, dû re ji van 21 kesên 11 heba ber dan, 9 hebê ku xayin derketin bi xwe re birin.

Li Ixdîrê di nav hêzên dewletê û gerîlayan de şer derket, 2 leşker hatin kuştin, 7 jî birin.

Avahiya Ünal Erkan hate bombekirin

Gerîlayên PKK'ê, di roja 24 ê Mijdarê 1992 an de, bi ser avahiya Waliyê Herêma Rêveberiya Taybetî ve girtin û bi bombe û gullebaranê avahiyê kutan. Avahiya walî, li Diyarbekir, taxa Şehîtlîkê ye û ev cara yekemîn e ku êrişêk wiha bi ser vê avahiyê ve diçe. Gerîlayên ku êrişê pêk anîn, dû re, bi serfirazî jî hêla bûyerê hilkişîyan û nehatin girtin.

Hêzên dewletê, piştî vê êrişê dest bi girtina gel kirin. Heta niha bi dehan kes hatine girtin û binçavkirin.

dar bûn. Li Çepêkçûrê (Bingolê) li navçeya Adaklı li nêzikî herêma Sivan, di nav hêzên dewletê û gerîlayan de şer derket 2 leşker hatin kuştin.

21.11.1992 -Li Diyarbekir li navçeya Licê, gerîlayan êrişî ser qereqola gundê Kayacık kirin. Gelek xesar dane qereqolê. Piştî êrişê gerîlayan leşkerên qereqolê jî êrişê birin ser gundê xaniyên gund gulebaran kirin. Dîsa li navçeya Licê, gerîlayan avêtin ser gundê Taşeli, erebeyekê TEK'ê şewitandin. Li Pîrrîne (Adiyaman) li nêzikî gundê Yazıbaşı, di nav hêzên dewletê û gerîlayan de şer derket, 3 leşker hatin kuştin û helikoptereke leşkeran jî xesar dît.

22.11.1992 -Li Çepêkçûrê (Bingolê) gerîlayan avêtin ser navçeya Karlıova yê, avahiyên dewletê dan ber gule û roketan. Gelek xesar dane avahiyên dewletê, polîsekî jî birindar kirin. Li navçeya Midyadê li gundê Budaklı, gerîlayan xayinekî kuştin û wî bi darekê ve daleqandin. Li navçeya Siwêrekê milîsên welatparêz bombe avêtin 3 banqeyan, her 3 banqeyê jî xesar dîtin. Li Diyarbekir li gundê Büyükkaveren, ji bo gerîlayekî ku şehîd ketibû merasîmek ji alî gundiyan ve hat çêkirin.

24.11.1992 -Li Sêrtê, gerîlayan êrişî ser navçeya Şirwanê kirin, gerîla bi 2 rêza ketin navçeyê. Avahiyên dewletê û avahiya emniyetê dan ber gule û roketavêjan. Di nav wan û hêzên dewletê de şer derket, kuştî û birindar çênebûn, avahiya emniyetê gelek xesar dît. Li alî din li Nisêbînê, hêzên dewletê avêtin ser taxên, Yeni Turan, Kışla û A.Kadir Paşayê, 200 kes xistin bin çav.

PKK ji bo salvegera 15 saliya sazûmana xwe, li hincê bajar û navçeyan belavok belav kirin.

Cînayet an qetlîam

Hizb-î kontra cînayetên xwe didomîne. Niha jî berê xwe daye mirovên demokrat û bēalî. Li navçeya Diyarbekir Farqînê, ku dewlet ev navçeyê jî xwe re wek navenda cînayetên bijartiyê, 2 kesên din jî hatin kuştin. Yek jî kuştîyan, bi navê xwe Mehdi Şanlı, li Lîsya Farqînê mamoste bû. Mehdi Şanlı, wek mirovek alînegir dihat nasîn û ev demeke dirêj e ku li Farqînê mamostetiya xwe didomand. Firat Geçmez jî, ji bilî mirovatiya wî ya bi Mehdi Şanlı re, ne ji bo tiştêkî din hate kuştin. Weke ku xuya dibe, îro her kesê ku li Kurdistanê diji berendamê kuştinê ye. Divê gel bi vê zanebûnê li hember van cînayetên raweste û xwe tevî hemwelatîyên xwe biparêze.

HAWAR

Dilbixwîn

Em çûn ser sandiqên xwe!

Em raneketin, xew nehate ser çavên me. Şevên zivistanê dirêj in, çavên me li hatina rojê û derketina tîrêjan westiyên. Em li benda hilatîna roja 20'ê Mijdarê bûn. Ew roj bi me bû roja eydê (cejnê).

Tîrêjan xwe ji nava tariya ezmanan avêtine der. Lingên me erdê nagirin, gelo wê kengê saet were ser 9'an? Sindoq di saet 9'ê 20'ê Mijdarê de vedibûn. Li ser serê her sindoqekê bi sedan hemwelatîyên Kurd kom bûbûn. Weke ku em bûkekê rê bikin, dîlanê bigerînin, wisa govend li hev digeriya. Bi zilxî û tilîliyan, bi def û zirneyan, bi gul û gupikan, bi desmalên kesk û sor û zer, bi "Ey Reqîb" û "Herne Pêşan" em çûn ser sindoqên xwe!

Dilê me gulên dibarîne. Çavê me hêstiran diherikîne, li ser demên me pêlên hêstiran bilind-bilind dibin. Kenekî şîrîn xwe davêje ser devê me, ji şabûnan re lêvên me nayêne ser hev.

Di dilê xwe de dipirsim: "Gelo, di vê kêliyê de Kurdistan çî difikire?!"

Belê; em diçine ser sindoqên xwe. Ne xewn e, ne jî xeyal e. Eger sal 1972 bûya, dibe ku hinekan bigota: "Kurd bi ser xwe ve çûne, lê hema sal

1992 ye. Xewn û xeyal bûne rastî. Di 70' yan de Kurd ne Kurd bûn. Kurdistanî Tirkîyê, Sûriyê, Îranê û Iraqê hebû. Kurdên Tirkîyê, Sûriyê, Îranê û Iraqê hebûn. Kesekî nikaribû bigota Kurd ên Kurdistanê. Lê hema îro; Kurdên Kurdistanê û Kurdistanî Kurdan heye. Ev in, dinya; eger kor nebûbe, dibîne Kurd bi çî serbilindiyê diçine ser sindoqên serxwebûn û azadiyê.

Ev car ne weke her carê ye. Vê carê Kurd tiştêkî din dibînin. Rengê pusuleyan, rengê alay li ser sindoqan, kesên li ser sindoqan ne Tirk, Erebb û Faris in. Ew kes Kurd in. Ala bi sînga sindoqan ve hat daleqandin ala ERNK'ê ye. Kesek naxwaze ji ser sindoqan biçê, wê radimûsin û dibêjin: "Pîroz be! Aqûbet li serxwebûn û azadiya Kurdistanê be."

Heya çav bi xwe nebînin mirov bawer nake, gelo wê ev nivîsok (qelem) çawa dîrokekê di vê koşeya tengbîne ziman?! Ax...! Xwezî ez bazekî azad bûma û li ser hemû sindoqan bigeriyama. Min ê destê hemwelatîyan biguvaşt, bihejanda û bigota: "Heke însanekî tenê di dinyayê de mabe jî, bila destê xwe bide ser ûjdana xwe û bibîne, Kurd bi qefleyan diçine ser sindoqên hilbijartina avakirina Meclîsa Neteweyî ya Kurdistanî (MNK)." Em destûrê jî tu kesekî nastînin, kesek qebûl neke jî, em qebûl dikin, em destûrê didin. Em dibêjin erê, em dibêjin na.

Haydê werin! Em destan bidin hev, milan bidin hev û gulên sor ji bo Cumhûriyeta Kurdistanê ya gelî pêşkêş bikin.

Bi rewşenbîrê Kurd Mihemedê Dewran re hevpeyvîn:

'Divê sînorekî teze di Kurdistanê de çênebe'

- Em dikarin te bi xwendevanên Welat bidin nas kirin?

Navê min Mihemedê Dewran e, di sala 1933 an de, li Nizîbê, li gundê Cahûdê (navbera Rûhayê û Kilîsê) hatime dinyayê. Bavê min têye Başûr-rojavayê welêt û gundekî ava dîke, jê re dibêjin Elî Begê.

- Te xwendin kiriyê?

Min li Bakur û li Başûr-Rojavayê neh sala xwendin kiriyê. Paşê, ez ketime hucran, li ba meleyan, min bi zimanê Kurdî, Farişî û Tirkî dixwend. Bavê min jî bi xwe ew ziman xwendine. Di sala 1958 an de ez bûm endamê PDK-Sûriyê. Sala 1963, ez çûme Başûr, li Zaxo, min dîsa di hucran de xwend.

- Te kî ji avakarên PDK'ê nas dikir?

Hevalên me Osman Sebrî, Dr. Zaza, Reşîdê Hemo, Hemîdê Derwîş, Mihemed Elî Xocê û Şewket Henan bû.

- Tu wekî endam di PDK'ê de bûyî?

Ez endam bûm, ji min re digotin N 1. Sala 1958 an em ji aliyê Cemal Ebdil Nasir ve ku hîngê li Sûriyê jî desthelatdar bû, hatin girtin. Hê Mele Mistefa ji xwe li Taşqend bû, li Tiflîsê bû. Partiya me liqekî ji partiya Mistefa Berzanî bû. Her ferman û nivîsarên me ji wir dihatin. Navê partiya me wê çaxê Partiya Demokrat a Kurdistanê bû; armanca wê serbestkirin û yekbûna Kurd û Kurdistan bû, ne ji bo otonomî bû, ne ji bo devereke bû. Hîngê salek girtin li min ket. Ji ber ku umrê min biçûk bû (17 salî), ez şeş mehan girtî mam. Hevalê min her yekê salek an sal û nîvekê girtî man. Piştî girtinê, partiya me bû çu parçe. Reşîd Hemo xwest partiyêke navkurdistanî ava bike. Me berdewam kir, lê zor li ser me çû, em rabûn çûne Bêrûdê, ez û Dr. Zaza û hin hevalên dinê. Me destê xwe ji parçe Başûr-Rojava kişand. Me xwe bi PDK a Iraqê ve girê da. Hîngê Îbrahîm Ehmed û Celal Telabanî li ser PDK bûn, Berzanî li derve bû.

- Tu çiqasî li Bêrûdê mayî?

Ez şeş heyvan (mehan) mam. Carna ez vedigeriyam Başûr-Rojava, carna jî Bakur. Sala 1962, ez çûme bakurê Kurdistanê, ez salekê mam. Ji mirovên min jî hin niştimanperwer hebûn; li wê derê me xebateke xwe ya taybetî dikir. Me destnîvîsên kevin kom dikirin, me dixwendin û min ew di gundê xwe de vedîştartin. Ji wan destnîvîsan min gelek bi xwe re birine Başûr.

- Destnîvîsên kê we peyda kirin?

Ûn Mela Mehmûdê Beyazîdî

bûn.

- We dane çapkirin, an na?

Min ew spartine Yekîtiya Nivîskarên Kurd li Başûr. Paşê jî em reviyay û ew di destê Ereban de ma.

- Hên ên kê hebûn?

Ûn Mela Necmedînê Xanîkî ji gundê Heftrêgê bûn. Me hinek jî di mizgefta Amedê de peyda kirin. Me ew li mala Mehmûdê Denizî hiştin. Me hindêk jî li Cizîra Botan, li Rûhayê, li Qirîka, li gundê Kertûşê, li mala Hebê Hebirman kom kirin. Şeş mehan bi şûn ve, ez bi dizî vegeştme Başûr-Rojava. Min hin destnîvîs bi xwe re biribûn, min hinek jî li Bakur veşartin. Gava min Dr.

Nûrî Dêrsimî dît, gote min ku ez destnîvîsara ji Mele Hesênê Kurd (Reşîdê Kurd) re bibim. Hin destnîvîsar bi Farişî bûn jî, ne dihatine xwendin. Rabû Reşîdê Kurd ji Mele Zivingî re birin, wî jî nikaribû bixwendana. Sernivîsa yek ji wan destnîvîsaran heya niha têye bîra min: Xunçey biharistan, yan tarîxî Kurd û Kurdistan. Me ew li cem melayekî dît, nav li ser tune bû, me dikarî ew bixwenda. Me ew da Meleyê Zivîngî.

Berzanî jî derve hat û pê re şer dîsa dest pê kir. Min ji Nûrî Dêrsimî re got ku, ez dixwazim herim şoreşê. Nûrî Dêrsimî gote min: Ezê te bişnime Cizîrê ba

Mele Hesênê Kurd (Reşîdê Kurd). Ew jî wê te bibe gundekî min li ser sînor heye, wê te derbasî Başûr bikin. Nûrî Dêrsimî kaxezek ji Necmedîn Ewnî re şand, birayê Mihemed Elî Ewnî yê ku pirtûka "Kurd û Kurdistanê" li Misirê wergerandî Erebi û da min.

- Te pirtûkek li Başûr-Rojava da çapkirin?

Belê, sala 1961 î, min dora 800 gotin ji Kurdî wergerande Erebi û li çapxana Ermeniyekî, navê wê Anî, bi tîpên Latînî da belav kirin. Wî pirtûka Dêrsimî jî bi dizî çap kiribû. Paşê, hikûmet jê agahdar bû û çapxana wî ji bona me salekê dane girtin û bira-

derê Ermenî jî kirin girtîgehê.

- Navê te li ser pirtûkê...?

Min navê xwe "Mamoyê Kurdî" li ser pirtûkê danibû. Pirtûka min bû sedemê ku Nûrî Dêrsimî jî were naskirin. Min 500 hejmar ji pirtûka N. Dêrsimî bire gundê xwe yî li Bakur û min li wir da belavkirin.

- Ji kerema xwe re çêla behsa çûna xwe ya Başûr bike?

Ez çûme mala Reşîdê Kurd, min zivistan li wir derbas kir. Rêzimana xwe jî, ji me re tim şirove dikir. Digote me: "Ez pîr bûme, nema ji min tê. Lê divê ez tişteki ji Kurdan re li pey xwe bihêlim. Ez hez dikim zana di pey me re hebin..." Paşê, ez hatime gundê Dêrsimî, li ser piştê hespê ez derbasî Başûr bûm. Ez li gundekî Êzdiyan peya bûm. Navê wî Welîdiyê bû. Dest bi dest ez gihîştme bargeha Ezed Xoşewî. Piştî şeş heyvan, ez gihîştme Salih Yûsifî, endamê Buroya Politîka PDK...

- Te di kovara "Birati" de kar kiriyê?

Hezîrana sala 1967 an, peymanê teze di navbera şoreşê û serok wezîrê Iraqê Ebdilrehman Bezaz de, çêbû. Wê demê, em hatine Bexdayê û "Birati" bi serdariya Salih Yûsifî hate belavkirin. Ez bûm reqîb û berpirsiyarê beşê Kurmancî û Refîq Çalak, berpirsiyarê ragihandin û çape-menyê di buroya politîk de, bû yê beşê Soranî. Paşê, Refîq Çalak çû û Seîd Nakamî şûna wî girt. Hîngê, ez bûme endamê Yekîtiya Nivîskar û Rojnameyên Kurdistanê-Iraqê û mir cinsiya Iraqê stand. Pê re, ez bûme endamê Komîta Komkirina Navên Şehîdan û endamê Komîta Çavpêktina Girtiyên.

- Salih Yûsifî jî kuştin?

Belê, Sedam Husên ew kuşt. Berî ku aş betal bibe bi demeke kurt, S.Yûsifî û çend kesên dinê li dijî Şahê Îranê nivîsandin û xwestin ku bi çî awayî be xwe bi Iraqê re li hev binin. Sedam pêşî ew efû kirin û paşê ew yek bi yek kuştin.

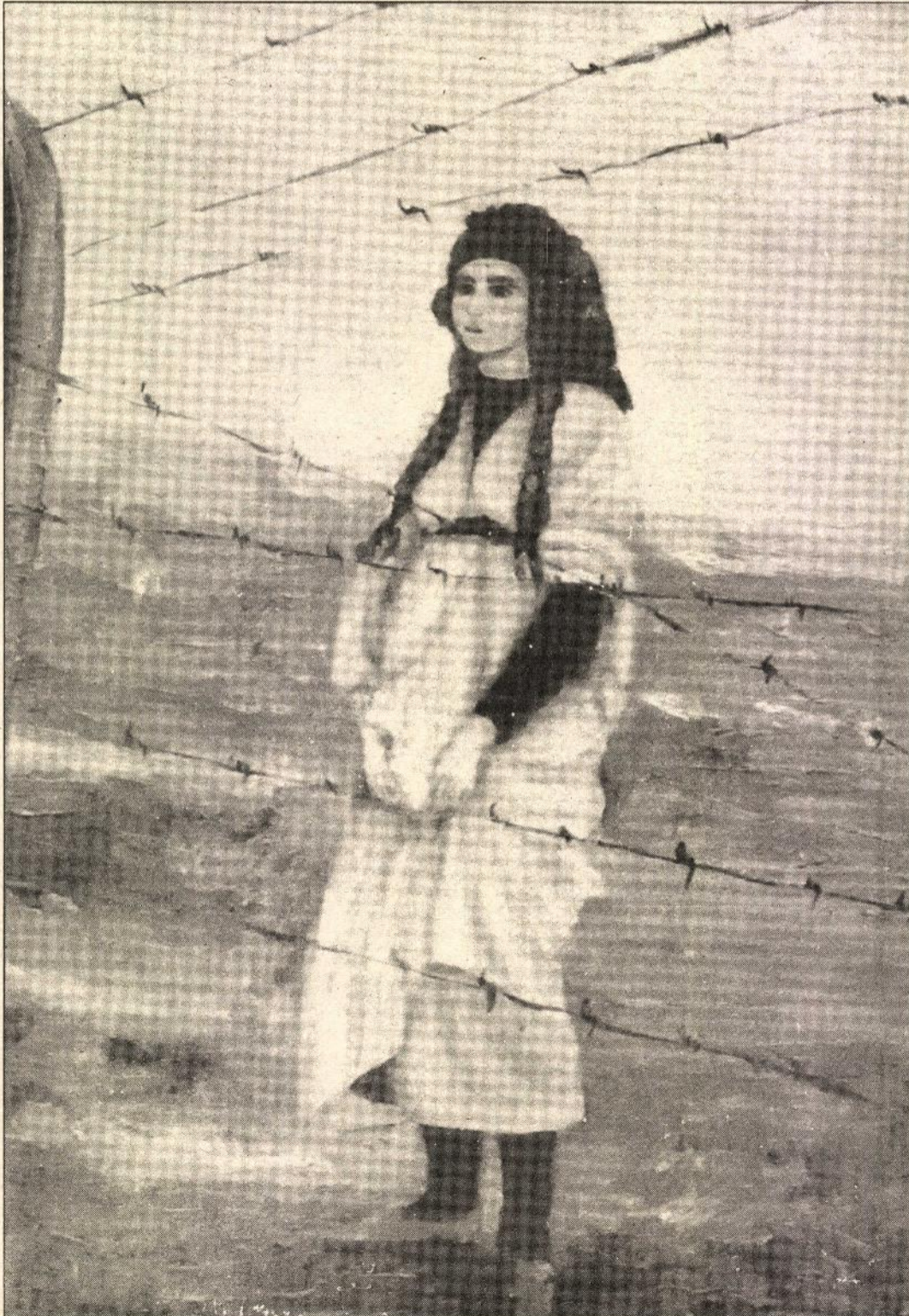
- Hûn niha nêzîkî kîjan riya ne?

Ez bi xwe 30 sal in ku hevalê PDK-Iraqê me. Min nikarî tê de berdewam bikira, ji ber ku xebateke navçeyî (herêmî) dîke. Ez dixwazim jiyana xwe ya paşin di rîya PKK'ê de derbas bikim.

- Tu ji çî çavî li şerê ku li Başûr dibe dinêrî?

Gava du parti şer bikin, yek ji wan dest dirêj e. Ev 30 sal in em li Başûr in, şer dikin, em tim birçî bûn. Ji bo pemçeke şer û birinc mirov dijminayetiye di navbera Kurdan de peyda nake, sînorekî teze di Kurdistanê de çênake.

Hevpeyvîn: Amed

Wêne: Fevzi Bilge

Ev 30 sal in em li Başûr in, şer dikin, em tim birçî bûn. Ji bo pemçeke şer û birinc mirov dijminayetiye di navbera Kurdan de peyda nake, sînorekî teze di Kurdistanê de çênake.

Zanayê ku bi çakî hatibe
nasîn, divê milahîm, bi tebat û
pêagahê tiştan be.

Ehmedê Xanî

Her tişt li bejna we tê

Hefteya me li pey xwe hişt, rojên inê, şemiyê û yekşemê em çûn sindoqan û me dengên xwe dan û berendamên Meclîsa Neteweyî hîlbjartîn.

Roja hîlbjartina berendamên Meclîsa Neteweyî dest pê kir, yanî roja 20'ê mehê li Asogimnasiyûmê parlementerên Meclîsa Mesûd û Celal ji bo xelkê semînerê çêkirin.

Semîner qelebalix bû, salon mişt bû û ji giş aliyên Swêdê gabetilî, dawşiyayî û hin kesên xwe bêxwedî û bêwelat û bênetewekirî hatibûn.

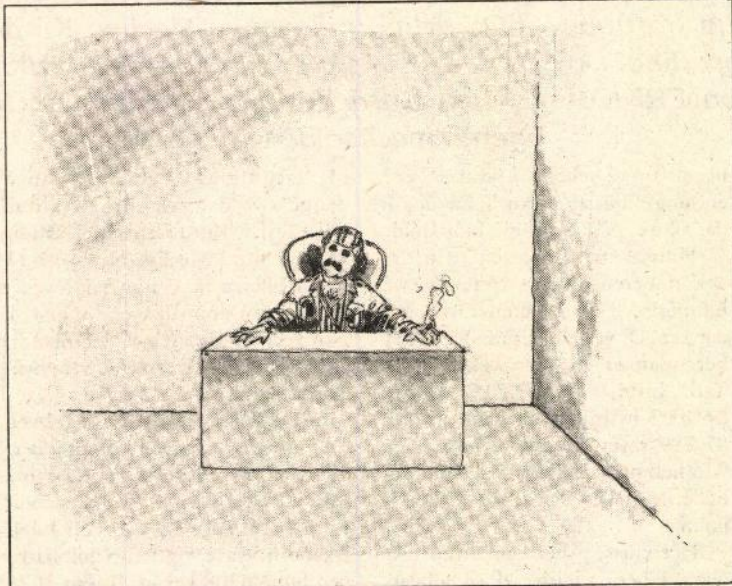
Piştî ragihandina qerarekê antidemokratîk û paşverû ku mafê mînaqêşkerî û pîrskirîna bi deng ji beşdar û guhdaran hate standin, semîner dest pêkir.

Di semînerê 4,5 saetî de parlementerên hikûmeta Başûr ji aş û baş qise kirin, li dora şerê nav PKK û serokên Başûr çûn û hatin, bi saetan perîşantî û şerperzetiya ku ew jê re bûne sêbeb hejmartin, carna hewar û gaziya xwe gihandin dinyayê, carna bûn diz, carna cinew û xeber ji xwe re kirin, û nalet li xwe anîn. Û ne kêman caran ji bûn qebedayî.

Parlamentê birêz Saîdî û Cewher Namik wiha digotin: "Xerabî nemaye û me nekiriye, gunch tune ku em nas nakin." Bi rûyekî şûştî û bê şermane didomand Saîdî "PKK sînorên nav Kurdistanê nas nake, bi me dixwaze em şerê çar dewletan bikin û gelekî li ser baweriya bi xwe disekin. Baweriya me bi tiştên wiha tune. Ev tiştên xeyalî û kitêbî ne. Bi xwe gotinên vala û qiseyên qor in. Serxwebûn xewn e û hê wekî din."

Di vê navê de, gotinên Mirza Saîdî hin gotinên Dr. Mehmûd Osman anîn bîra me.

Piştî hilweşîna rabûna Berzaniyê mezin û trajediya salên 70 î, Mahmûd Osman hatibû Swêdê. Sal 76,77 bû niha tam di bîra min de nemaye. Semîner li bajarê Upsala li saloneke ji yê blokên Floksta bû. Dr. bi ecêbmayîneke mezin behsa xwe kêmkirin û xwe biçûkkirina Mistefa Berzanî dikir, gava ku bi hev re çûbûn ba Şahê Iranê û pişt re ne bi gelekî dema gotinên xwe qedandin ev ji libo libo got: Heger em li welatekî din bûna heta niha em dê çend caran bihatana îdamkirin. Xiyaneta ku me kiriye kesî nekiriye."

Di van salan de Saîdî ji di nav rêzên komeleyên xwendevan de, di nav AKSA de li Avusturya kar dikir û kê dizanî ku wê rojê bibê parlementer û dê semîneran bide.

Divê ji Saîdî û giş parlementerên ku mîna Saîdî difikirin û giş serokên başûrê Kurdistanê bê pîrsîn delîlên we çî ne ku baweriya bi xwe xewn e û bi xwebawerî baş e?

Hûn dikarin ji kerema xwe re ji derbasbûna mejî û felsefeya xwe, siyaset û pratîka xwe ya deh sal û bîst salan nimûneyekê bi tenê bidin ku hûn mîna siyasîyên ne bi xwe, belê bi derve bawer, bi serketî ne?

Heger xulamti, bi xwe bawernekirin û çavliderî serketinê hûn ji zemanê erzanî û vir ve çiqasî serketine.

Hûn xwe serketî hesab dikin?

Hewar hewara xelkê ji nêza û ji sermayê ye. Hûn nikarin meaşê çend mamosteyên ku bi şev û roj kar dikin bidin wan, çend sed hezar Kurdên me li sikak û tunelbanên Moskovê û Urdinê radizin. We giş xortên me kirine heyranên împeryalizmê, we giş apolitîk kirine, tu îro sînor veke yek ji wan li welat namîne, xelk wîzeyên derve bi dolaran difroşin xortên me li Hewlêr û li bajarên Kurdistanê. Herkes ji welat direve. Roja çend insan li vir, li dera han neyên kuştin tune, we televîzyona Kurdî giş daye mirovên mîna Bülent Ersoy, Küçük Emrah û Ibrahim Tatlıses. Kultur, exlaqekî pîs li ku be, we deriyên xwe jê re heta bi piştê vekrine û ji we ye ku hûn bûne tiştêkî û qaşo we dewlet ava kiriye. Û hûn PKKê naacibînin û êrişê dibin ser, hûn henek

û qeşmeriyên xwe bi serxwebûn û azadiyê, bi baweriya bi xwe û serbilindahiyê dikan.

Diyar e ji bo we giş prensîp, nav û mefhum bi mezinên din tene wezinandin. Mêzin û pîvanên we, ji bo baş û xerabûnê, serketin û binektinê ne mîna yê mirovên cihanê ne.

Hûn ji herkesî re serî datinin, hûn ji herkesî re serî ditewînin û di şekalên Özal û Eşref Bitlisî de avê vedixwin.

We dev ji Kerkûkê, Xaneqîn û Mendelî berdaye. Cewher Namîq ji bo Mûsilê, "Ew bajarêkî Iraqî ye" dibêje. Ji bo Kerkûkê Xaneqîn û Mehdelî ji ne dû re hûn tiştê ku ji bo Mûsilê dibêjin ji bo wan ji nebêjin.

Her tişt li bejna we tê.

Parlamentê Başûr!

Felsefê û pîvanên we ji we re pîroz bin. Hûn baweriyê bi xwe neynin. Li serxwebûnê wek xwe binêrin û ji hembêza dagirkerekî têkevin yekê din. Hûn bi kêfa xwe ne.

Belê em ji serbest in, em ji azad in. Emê ji herdu destên xwe bi bawerî, bi xwe ve bidin û emê piştê xwe tim bidin gel û welatê xwe.

Pratîka me jî, ji ya we cihê ye. Em dibînin di çend salan de em ji ku hatin ku, em çawa bûn gel, milyon û serhildan û em we jî dibînin we welat û gelê me li Başûr xistiye çî halî.

Bijî baweriya bi xwe.

Mirovê bi xwe bawer, mirovê bi rûmet û xwedî qedr e.

Mirovê bi xwe nebawer cihê wî nav sol û şekalên ber deriyê xelkê ye.

Nav şekal û solan pîroz be li we, pîroz be li we.

Mirhem

TÎR

Musa Anter

Xal Musa, to ganî remayîşê dizdan bidînî

(ZAZAKÎ - 3)

Fikrê yê modern û newey bî. Nê fikrandê xwi ra qewet û cesaret girewtinî. Têkilî yê cematî reydi tim û tim geş bî. Bi xwi bawer bî. Beyntardê bawereydey cê û stîlê heyatê cê di, yew harmoniyo weş bi. Bi maqalanê xwi rayirê lejî şarî nawitinî û yo bi xwi, bi ay emrê xwe kewtinê grevanê veyşaney, miting û protestoyan. Hezey qorê roşanbîranê ma, yê bi name bê roşanbîrey xwi beyntardê çêher dîsan di, hepis nêkerd. Roşanbîreya ki şarî ra, cengê azadî ra û Kurdistan ra durî bi, Xal Musay ra zî durî bî.

Xal Musa, tenya yew roşanbîrdo bi wijdan nêbi, yo yew hepsî yo camêrdek bi zî. 35 rayî kewt heps. 1959 ra hetanî 1961 Xal Musa zîndan di bi. 1970 ra pey zî Xal Musa 33 aşmî hepis di mend. Sewbî zî gelek rayan Xal Musa tepşa. Hepsîyê heyatê Xaldê ma di, bî yew periyodo muhîm. Birîna Reş zî berhemê nê periyodî ya.

Ez wazena nuştarey xwi yew meseladey Xal Musay reyra biqedêno. Yew roportaj di, yew nuştax Xal Musay perseno û vano: "Siyasetdê Tirkiya eyrûyên ra çî hêşdê to kuweno? Hişyarbiyayîşê Kurdan senê no?"

Xal Musa cewabê cê bi na mesela dano û vano: - Dizd kuwenî yew keye. Keye di cenî û camêrd ra teber yew zî gedey yîni çêherpanc serre beno. Cenêk û mêrdek rakewte benî, labelê lacek bi rep û tepêy dizdan reyra xwi aqilêno. Dizd kardî kaş keno û lacekî tersenono ki vengê xwi nêko. Lacekê to semedê mar û pêrê xwi hişyar biko barrenno û vano: "Aw, aw, aw!" Dizdan ra yew lacekî ra vano "Herow hiş bi, hiş bi!" Dizdo bî vano "Çî nêbeno biyari aw biderdi." Lacek wexto ki aw weno vengdê berz reyra vano: "Oxx, ooxxx, oooxxx" Labelê, may û pî hewna xwi nêaqilênî. Dizd hêrs beno û vano û vano" ez nika dano fekdê to ro: "Lacek bareno vano" Ay fekê mi, ay fekê mi... " Na ray May û pî lacekî hişyar benî û dizd zî remenî.

Tira pey Xal Musa vano: "Nika ey ma ya. May û pî hişyar biyî. Rew ya zî erey do dizdî biremî. Sewbî rayirê dizdan çinî yo" Qali qaley Xal Musa ya. Ma hinî ne hewenî û ne zî ronî.

Key felekî veşo! Ganî Xal Musay remayîşê dizdan zî bidînî.

J. Espar

Batman: Ev tirs û xof ji ber çî ye?

Batman, Welat- Nêzikê salek e li Batmanê roj bê kuştin derbas nabe... Roj tune ku mirovên welatparêz an jî yê pêşverû neyên kuştin. Tê zanîn ku ev kuştin tev bi destê hizb-î kontrayan û jî aliyê TC'ê ve tên plankirin.

Roja ku koalîsyona DYP û SHP'ê hate iktidarê "realîta Kurd" nas kirin. Ev naskirin bi kuştinan, qirkirin û koçberkirinan dest pê kir. Îro ev politikayên wan bi destê hizb-î kontrayan tê pêkanîn û TC xwe li pişt van veşartîye. Lê belê TC xwe çiqas jî veşere, xwe ji van kuştinan re çiqas jî bédeng bike, gelê Kurd dizane ku ev kuştin tev bi destê "hêzên tarî" yê TC tên kirin.

DESTPÊKA TIRSANDINÊ

Çawa hikûmeta koalîsyonê hate ser kar, piştî demeke kurt, li Amedê, li Batmanê û hwd. bombe, hatin avêtin nav mal û karxanên welatparêzan. Dixwaze wan ev bû, da ku mirovên welatparêz bitirsin. Bombekirin ji meha Kanûnê 1991 an pê ve zêde bûn. Di vê demê de buroya kovara Özgür Halk li Amedê, erebeya Sedik Tan li Batmanê (22 Hezîran 1992 an de li Batmanê jî alî kontrayan ve hate kuştin) hate bombekirin. Pey de berê xwe dane karxane û dikanan.

Tenê li Batmanê di du hefteyî de 9-10 karxane hatin bombekirin. Hinek ji van ev bûn:

- 12, 13, 14 Kanûnê 1991: Hin dikanên ku kepengên xwe girtibûn hatin bombekirin.

- 21 Kanûnê 1991: Pirtûkxana Îslam.

- 27 Kanûnê 1991: Loqanta Çömçe, çayxana 84 salan, konfeksiyona Şîrvan, pirtûkxana Dergah û konfeksiyona Güneş

29 Kanûn 1991: Bayiyê Tekel'ê Son Çarem û diha bayiyeke din ên Tekel'ê Tuncerler hatin bombekirin.

LÎSTIKÊN EŞKERE

Ev karxanên ku di vê demê de hatine bombekirin hin jî yê welatparêzan bûn û hin jê jî yê dindarên radikal bûn. Eşkere bû ku ev listik ji alî dewletê ve dihate listin. Ji ber vê yekê welatparêzan dengê xwe zêde dernexistin. Digotin: "Divê em bi van listikan neyên xapandin." Lê belê TC ev listik ji zû ve amade kiribûn û îro wan bi destê hizb-î kontrayan didomîne.

KUŞTINA ROJNAMEVANAN

Nûçegihanê kovara 2000'e Doğru Halit Güngen û nûçegihanê kovara Yekîniye Cengiz Altun ev list-

tik roj bi roj derxistin holê û bi ser wan listikan ve çûn. Ji ber vê yekê jî her du nûçegihan jî, ji alî hizb-î kontrayan an jî bi navekî din ji alî "hêzên tarî" ve hatin kuştin. Gelê Kurd bersiva van kuştinan û listikan bi cenaza Cengiz nişanî wan xwînwaran da. Piştî vê bersivê demekê ev listik sekinîn. Di pey de hizb-î kontra dest avêt xwendevevanan. Roj nema ku li xwendevevanên welatparêz nexistin û birindar nekirin. Di vê demê de hizb-î kontra dest bi kuştinan jî kir. Çiqas mirovên welatparêz hatin kuştin, gelê Batmanê bê deng man. Ji ber vê yekê hovîtiyên hizb-î kontrayan zêdetir bûn. Êdî ev xwînwar, ji xwîna welatparêzan tê nedibûn û helwesta Batmaniya jî ew tor kirin.

GIRÎNGIYA HELWESTA GEL

Ev êrişên wan tenê ne li Batmanê; li Amedê, li Cizîrê, li Hezêxê, li Farqînê li Nisêbinê û hwd. jî roj bi roj zêde dibûn. Lê belê welatparêzên wan deveran ne wek welatparêzên Batmanê bûn. Hizb-î kontraya li ku destê xwe dirêjê welatparêzan kir, welatparêzên wan deveran destên wan şikandin, ew digirtin û bi dest û lepan di kuştin. Bi vî awayî hizb-î

kontra jî nav xwe avêtin. Di sa li wan deveran milîsên gel nedihistin hizb-î kontra çavê xwe veke, jî ber vê yekê hizb-î kontra jî xeynî Batmanê, li tu deverî nikare cih bigire.

SERSARIYA BATMANIYAN

Li Batmanê hizb-î kontrayan çiqas mirovek kuştin xelkê Batmanê gavek paşve avêtin. Di vê dema tarî û bi tirs de nûçegihan û nivîskarên rojnameya Özgür Gündemê Yahya Orhan, Hafız Akdemir, Hüseyin Deniz û Apê Musa hatin kuştin. Burhan Karadeniz jî tê birindarkirin. Nûnerê Batmanê yê kovara mehane Özgür Halk; Çetin Abayay jî di vê demê de hate kuştin. Li ber van bûyeran jî deng ji Batmanê derneket. Ev tirs li Batmanê ketiye dilê welatparêzan jî.

"MIN DEŞIFRE NEKIN!"

Li Batmanê berê demekê bombe jî avêtin mala mirovekê ku welatparêz tê naskirin. Nûçegihanê kovar û rojnameyan diçin cem xwediyê malê û jê re dibêjin:

"Li ber vê bûyerê tu çî dibêji?" Bersivê wisa dide ku mirov zimanê xwe gez dike. Ev kesê welatparêz dibêje: "Min deşifre nekin. Serê min nexin belayê." Li ber vê bersiva hanê hûn bin dê çî bibêjin? Hûnê nebêjin "Lawo jî xwe tu deşifre ne bûyana wan bombe nedivêtin mala te."

Ev tirs ku li Batmanê roj bi roj zêdetir dibe, meydan jî hizb-î kontrayan re dihêle. Li Batmanê ku îro rojnamevan nikaribin baş bixebitin û rojname jî neyên firotin, jî ber vê tirsê rewşên bîr û pêşverûyên vî helwesta welatparêzên û jî Batmanê ye. Ji ber vê helwesta Batmaniya ye ku di nivê rojê de mirov di sîka Batmanê de tene kuştin, mirov bi erebeyên xwe re tene şewitandin, mirov li çayxanê nav hewçend mirov de bi çekan tene birindarkirin. Ev bûyerên hanê li ku-derê welêt derketa holê, wê bersivê wisa bidî-

ta ku careke din nebûya. Lê belê Batmaniyan welatparêzên bi nav û deng xwe di mala xwe de vedîşerîn. Dema ku dibe şev yek mirovek di xanbokên Batmanê de namînin. Batman dibe bajarekî mirî.

"EV ÇI ŞERM E!"

Der heqê rewşa Batmanê de welatparêzekî Batmaniyanê bê tirs rewşa Batmaniyan wiha anî ziman:

"Ev demeke kurt e xelkê Batmanê dibêjin ku bila gerîla me ji destên wan hizb-î kontrayan xelas bike. Ev şermeke gelek mezin e. Xelkê Batmanê jî hawîrdora xwe şerm nake. Li Nisêbinê, li Hezêxê, li Cizîrê û li hwd. xelkê, bi qehremanî li hember van şebekeyên cinayetê li ber xwe da û bi destê xwe bersiva wan da. Lê Batmanî, ne li ber xwe didin, ne piştigiriya hev dikin ne jî dengê xwe derdixin, lê, li hêviyê ne ku gerîla wan xelas bike. Ji bo xelasbûna xwe di mala xwe de rûniştine û li hêviya gerilayan in. Ji xwe şerm nakin, nabêjin jî xwe gerîla li çiyayên welêt bi leşkerên dagirker, cerdevan û xayinan re şer dike. Şerê wî roj bi roj mezintir û girantir dibe. Ku şerma Batmaniyan hebûya wê di nav xwe de milîsên xwe çêbikira û bersiva wan êrişên hizb-î kontrayan bida... Lê belê heta niha Batmaniyan milîsên xwe çênêkirine, helwesteke rast dernexistine holê. Û bi zimanê xwe Batmanê tev de rast dikin û careke din jî, tunebûnê ava dikin. Lê belê ev tev gotin in. Daxwaza me ev e ku xelkê Batmanê hişê xwe bide serê xwe û careke din vî bizanibe: Heta ku kumê tirsê û bêrûmetiyê li serê wan be wê hovîti û êrişên hizb-î kontrayan jî dom bike.

Bila Batmanî vî jî xwe re bizanibin ku gerîla, Batman jî kontrayan paqij jî bike heta ev tirs di dilê Batmaniyan de be wê hizb-î kontra jî careke din werin. Batman jî ber vê yekê di vê ku xelkê Batmanê van xwînwaran xwe bi xwe ji nav xwe derxe... Ji bo vê jî divê pêşî tirsê nava xwe bişikîne."

Daxuyaniya nûçevanê ZDF'ê

Nûçevanên ZDF'ê Michael Enger û Yavuz Ferşoğlu der mafê girtin û binçavkirina xwe de daxuyaniyek belav kirin.

Ev herdu nûçevan, li başûrê Kurdistanê, li ser şerê di navbera PKK, Eniya Kurdistanî û dewleta Tirk de, agahdarî berhev kiribûn û hin roportajan pêk anîbûn. Lê di dema derbasbûna Bakur de, ji alî hêzên dewletê ve hatibûn girtin û 3 rojan di binçav de mabûn. Rojnameyên Tirk, Michael Enger wek ajanê PKK'ê binav kiribûn û

nûçevan bi vî rengî belav kiribûn.

Daxuyaniya nûçevanên ZDF'ê bi kurtî wiha ye: "Di roja 2'ê Mijdarê 1992 an de, em nûçevan Yavuz Ferşoğlu û Michael Enger, li Xabûrê, ji alî polîsên Tirk ve hatin girtin. Me jî bo televizyona Alman ZDF'ê li başûrê Kurdistanê li ser rewşa şerê di navbera PKK, Eniya Kurdistanî û dewleta Tirk, agahdarî berhev kiribûn.

Me bi hemû aliyên şerê, roportajan pek anîbû. Lê di dema derbasbûna

me ya Tirkîyê de, bi hincetên ne rast, ji alî hêzên dewletê ve hatin binçavkirin.

Dewleta Tirk, naxwaze raya giştî der mafê bûyerên li Kurdistana Bakur û şerê Başûr de bi awayekî objektif û rast bê agahdarkirin. Li gor dîtina wan, her kesê ku li herêmê li hember kirinên wan derkeve an sempâtîzanê PKK'ê ye an jî wek me ajanê PKK'ê ye. Di rewşa îro de, êdî nûçevanên biyanî jî, nikarin xwe ji vê tewandariyê xelas bikin."

Xwendevan li Kurdî xwedî dernakevin. Pirtûkên bi Kurdî nayên firotin - 2

Ji 20 milyon Kurd re 40-50 hezar pirtûk

nûbihar

Weşanxaneya Nûbihar: Di 1992 an de tê damezrandin. 4 pirtûk derxistine. 2 ji van bi Kurdî ne. 2 jî li ber çapê ne. 5000 tén çapkirin, ji van nêzîkî 3000'i tén firotin. Pirtûka bi navê Rîsala Biratîyê (2 cild) 4000 firotiye. Di pêşerojê de wê bi pirranî li ser weşandina bi Kurdî bisekinin.

- Rîsala Biratîyê
- Peyvên Piçûk
- Peyva Bîst û Sêyemîn: Se-îde Nûrsî, Rîsala Tebîetê û Rîsala Ixlâsê li ber çapê ne.

Weşanxaneya Med: Heta niha 6 pirtûk derxistine û tev jî der heqê Kurdistan dene. 2 heb tenê bi Kurdî hatine nivîsin.

Wê êdî zehf li ser weşanên bi Kurdî bisekinin, ji bo pêşxistina ziman wê di vî warî de bixebitin.

- Salar û Mîdya: Cegerxwîn
- Gramera Kurdî: Cemal Balî

Weşanxaneya Kaynak: Di 1982 an de hatiye damezrandin. Heta niha 130 heb pirtûk derxistine. 3 ji van bi Kurdî û

Tirkî hatine nivîsin. Pirtûkên wan ên xwerû bi Kurdî nîn in. 3000-5000 tén çapkirin û hemû hatine firotin. Pirtûka wan 'Apo ile Görüşmeler' (Doğu Perinçek) 20.000 hatiye firotin. Wê pirtûkên xwe bi Kurdî û Tirkî tevî hev biweşandin. Pirtûkên wan ên bi Kurdî û bi Tirkî ev in: -Gotinên Pêşiyên Kurdistan; Huseyîn Deniz

- Dersim (Zazaca) Atasözleri; Mesut Özcan
- Lenin Şafağı; Cegerxwîn

Weşanxaneya Komal: Di 1974 an de

damezirîye. Heta niha 45 pirtûk derxistine û giş der heqê Kurdistan de ne. 2 heb ji van xwerû bi Kurdî ne. Tev di warê edebî de hatine nivîsin, Qolînç: Torî, Jana Gel: İbrahim Ehmed. Pirtûka bi navê "Xeza" jî li ber çapê ye. 2000- 3000 çap dibin, lê nêzîkî 400 î tén firotin. Di pêşerojê de wê zêdetir li ser zimanê Kurdî bisekinin.

Navenda Çanda Mezopotamya: 1991 an de damezirîye. 2

Weşanxane û xwendevan Kurdî li xwe qedexê dikin. Weşanxane ji ber ku zêde nayên firotin pirtûkan çap nakin; xwendevan jî bi Kurdî naxwînin.

pirtûk weşandine û herdu jî bi Kurdî ne.

- Hebû Tunebû, Prof. Celilê Celil: Çi-

Weşanxaneya Belge: Di sala 1977 an de damezirîye. Heta niha 174 pirtûk derxistine. 10 ji van der heqê Kurdistan de ne. Tev 3000 çap bûne û hatine firotin. Hemû bi Tirkî hatine nivîsin. Di programa wan de êdî weşanên li ser Kurdistan wê nîn bin. Êdî ev kar spartine ser weşanxaneyên Kur-

dan. **Weşanxaneya Yurt:** Di 1978 an de hatiye damezrandin. 83 pirtûk derxistine. Tev bi Tirkî ne. Weşandina wan a bi Kurdî

wê qet nîn be. Naxwazin bi Kurdî pirtûkan biweşandin, ji ber ku di nav Kurdistan de xwendin û nivîsandina bi Kurdî kêm e. Û dixwazin weşanxaneyên Kurdistan vî karî bikin. 30 pirtûkên wan der heqê Kurdistan de hene. Ji van 22 heb ên İsmail Beşikçi ne.

Weşanxaneya Melsa: Di sala 1988 an de damezirîye. Heta

MELSA YAYINLARI

niha 34 pirtûk derxistine. Tev der heqê Kurdistan de ne. Ji van pirtûkan 4 heb bi Kurdî hatine nivîsin.

Pirtûkên xwe yên helbestan 1500-2000 heb diweşandin. Ên din di navbera 4000-5000 hebi de çap dikin. Her çiqas bêm komkirin jî tev tén firotin.

Pirtûkên Abdullah Öcalan, 10.000 heb çap dibin û tev jî tén firotin.

Pirtûkên wan ên bi Kurdî ev in:

- Hewisîna Pêşeriya Zimanê Kurdî, Feqe Huseyn Sağınç, (1-2)

- Evîna Welat: Abrurrahman Dürre, Helbest

- Kela Dimdimê: Jan Dost, Destan

Ferhenga Huseyîn Deniz a Kurdî û Tirkî li ber çapê ye.

Di programa wan de çapkîna pirtûkên bi Tirkî jî û bi Kurdî jî hene.

FIRAT YAYINLARI

de damezirîye. Heta niha 11 heb pirtûk derxistine û ji van pirtûkan 3 heb tenê xwerû bi Kurdî ne. Lê belê 4 hebên din jî yên bi Kurdî li ber çapê ne. Pirtûkên wanî ku bi Kurdî dertên, nêzîkî 3000 hebi tén çapkirin. Lê baş nayên firotin. Ên bi Tirkî di navbera 3000-5000 î de tén çapkirin û bi giştî tev tén firotin. Pirtûkên weşanxaneyê tev der heqê Kurdistan de ne. Berpirsiyarê

weşanxaneya Fîratê der barê çapkîna pirtûkên bi Kurdî de wiha dibêje: "Herçiqas pirtûkên bi Kurdî zêde neyên firotin jî em dê çapkîna pirtûkên bi Kurdî di pêşerojê de jî bidomînin."

Pirtûkên weşanxaneya Fîratê yên bi Kurdî ev in:

1) Memlûd: Mela Ehmedê Batê

2) Nûbar: Ehmedê Xanî (Ferhenga bi Kurdî û Erebbî ye)

3) Evîna Cemilê: Cengiz Aytmatov-Roman

Ën li ber çapê jî;

- Diwan; Melayê Cizîrî
- Berbang; Erebbê Şemo
- Berhevoka Çîrokên Kurmancî: M.Alexandre Jaba
- Gundikê Dîno: Cankurd

Weşanxaneya Pelê Sor: Di sala 1991 an de damezirîye, lê di 1992 an de dest bi we-

pelê sor YAYINLARI

şanên pirtûkan kiriye. Heta niha 10 pirtûk derxistine, 8 heb ji van der heqê Kurdistan de ne. Pirtûkek bi tenê xwerû bi Kurdî hatiye weşandin. Ên din an bi Tirkî ne an jî nivî bi Kurdî û nivî bi Tirkî ne. Pirtûkên xwe nêzîkî 3000 î çap dikin. Ji van ên ku bi Tirkî û Kurdî tén çapkirin ên herî zehf tén firotin in.

Weşanxaneya Pelê Sor jî alîaboriyê ve îro di tengasiyekê de ye, lê ku karibe di pêşerojê de wê çapkîna pirtûkên bi Kurdî bidomîne. Pirtûka Pelê Sor ya bi Kurdî hatiye çapkirin ev e:

Antolojiya Helbestên Kurd; A.Balî nivîsiye.

Ën li ber çapê jî; Doza F.Nanan: Adil Zozanî (Kurteçîrok)
-Evinê û Jîyan; Lokman Pilot (Kurteçîrok)
- Gotinên Pêşiyên Kurdistan (Kürt Atasözleri); A.Balî. Wê ev pirtûk bi Kurdî û Tirkî be.

Weşanxaneyên ku der heqê Kurdistan de çî bi Tirkî çî bi Kurdî weşanan dikin ev in: Akyüz, Arkadaş, Belge, Broy, Beybûn, Berhem, Boyut, Berfin, Benek, Cem, Doz, Deng, Dönm, Firat, Fîrat Dicle, Gökyüzü, Hasat, Kaynak, Koral, Komal, Kendî, Medya Güneşi, Med, Melsa, Milliyet, Öz-Ge, Öteki, Pelê Sor, Sosyal, Sel, Sun, Varyos, Yurt, Yön, weşanxaneya Yorum û Weşanên Turkish Daily News.

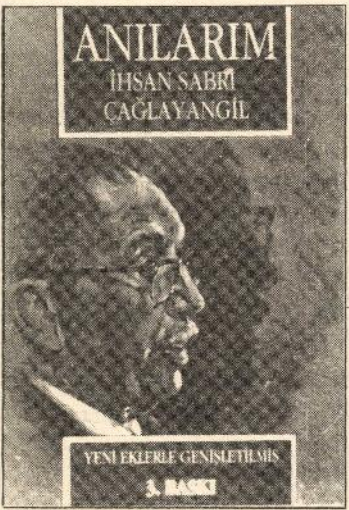
Ev lêkolîna me ya ku li ser weşanxane û berhemên bi Kurdî ne, du hefteye ku derdikeve. Lê ev lêkolîna li dû xwe gelek pirsên girîng di seriyan de hiştin. Bi kurtî encama giştî ya li ser lêkolînen weşanxaneyên Kurdî ev in.

Li Tirkîyê heta îro bi tevahî 36 weşanxane der heqê Kurdistan de 454 pirtûk weşandine. Ji van 15 weşanxane tenê bi Kurdî jî berheman çap kirine. Hinek pirtûkên ku derketine nivî bi Kurdî û nivî bi Tirkî ne. Ji 454 pirtûkên ku van weşanxaneyan derxistine, 36 ê wan tenê xwerû bi Kurdî ne. Ev jî %9 e. Ev hejmar bi rastî jî, ji bo nêzîkî 20 milyon Kurdên ku li bakurê Kurdistanê dijîn re gelek hindik e. Pirtûkên bi Kurdî di navbera 2000 û 3000 î de tén çap kirin. Lê li der dora 300-700 hebi tén firotin. Li aliyê din hin awarte (istisna) jî hene. Wek, pirtûka Cegerxwîn ya bi navê Lenin Şafağı (Berbanga Lenin) ku jî alî weşanxaneya Kaynak ve bi Tirkî û Kurdî hatiye weşandin, 5000 heb firotiye. Ev lêkolîna me rastiyeke din jî da nişan ku berhemên bi Kurdî û Tirkî li gorî yên xwerû bi Kurdî zêdetir tén firotin. Ji ber kêm xwendina bi Kurdî, weşanxaneyên ku bi Kurdî berheman çap dikin dibê ku di pêşerojê de dev ji weşanên bi Kurdî berdin. Divê ku weşanxaneyên Kurdistan qonaxa ku niha em tê de dijîn baş binirxînin, ji xwe jî vê rewşê bipirsîn û berpirsiyariya ku hilgirtine ser milên xwe pêk binin. Li weşanên bi Kurdî tenê bi çavên bazirganiyê nenihêrin.

Bi rastî jî tiştê di dawiyê de xuya dike ev e. Heta ku rêxistina zimanê Kurdî ya hevgerî û saziyên perwerdehiya zimanê Kurdî çênebin, nivîsandin û xwendina bi zimanê Kurdî zêde bi pêş ve naçe û wê ev rewş herwiha bidome.

Di bîranînên Çağlayangil'de îdama Seyîd Rıza

Serokê serhildana Dêrsimê Seyîd Rıza, di 18'ê Mijdara 1937 an de, ji alî, hêzên dagirker ve hatibû dardekirin. Em vî serokê mezin di salvegera dardekirina wî de, ji pênûsa burokratekî Tirk, İhsan Sabri Çağlayangil, bi bir tinin. Ev cara yekemîn e ku berpirsiyarekî dewletê, di bîranînê xwe de, dardekirina Seyîd Rıza û hevalên wî li gor dîtîna xwe, lê nêzî rastiyê tîne ziman. Em vê bîranîna İhsan Sabri Çağlayangil, ji ber balkêşiya wê, bê guherandin jî xwendevanên xwe re werdigerîn û diweşînin.

Bîranînên Çağlayangil

“SAL 1937”

Şükrü Sönmensüer, ji dema Atatürk, Midurê Emniyetê yê Giştî û bi nav û deng e.

Rojek gazî min kir û got: “Dê Atatürk, ji bo vekirina Pîra Sîngeçê here Diyarbekir”

Seyîd Rıza, di wê demê de, Serokê Dêrsimê ye. Ji sulala pêxember e û wesfêkî wî ye dîni jî heye.

Çemê Feradê, li hêla Pîra Şeytanê, heta 4 mîtroyan teng dibe. Kûrahiya wê jî mîna deryayan dibe 17 mîtro. Li vir pîrek çêkirine. Li ser pîrê jî qereqolek. Li qereqolê jî 33 leşker û li serê leşkeran jî teymenkî neesil heye.

Dêrsimî, êrîşek dibin ser pîrê. Di vê êrîşê de, qereqolê teşewîtandin û 33 leşkerên me şêhîd dibin.

Ev bûyer, destpêka serhildana Dêrsimê ye.

Atatürk, bi vê meseleyê re tîkildar dibe û ferman dide peywardaran: “Vê meseleyê jî binî” ve hal bikin.”

Di wê demê de li Mazra (Elezîz) yê Mufetîşê Imûm-î Hüseyin Abdullah Akdoğan Paşe heye.

Ez ji Miduriyeta Emniyeta Melatê, tayînê Enqerê bûme.

Walî İbrahim Etem Akıncı mirovekî çetevan û şovalye ye. Di dema şerê rizgarbûnê de, bi Demirci Efe re çeteyek danîye. Walî jî wekaletê re, şifreyek bi rê kiriye. “Midurê Emniyetê, tayînê Enqerê bû. Em ji bo dîtina tevgera Dêrsimê, dixwazin herine Mazrayê.” Di wî demê de, der mafê vê serhildanê de rîwayetên cur be cur hene.

Em dirêj nekin. Ez û walî bi destûra Enqerê gihîştin Mazrayê. Dibin mêvanê Mufetîşê Imûm-î Abdullah Paşa. Xwesteka xwe jê re dibêjin ku em dixwazin lêgerîna serhildana Dêrsimê bikin. Dibêje: “Baş e ku hûn hatin, ezê ji sibê herim wê herêmê. Min berî bi 15 rojan bi navgîniya wergêrek, bi wan asiyan re xeber da. Min ji wan re got, ger hûn serokên eşîrên xwe teslimî me bikin, emê vê operasyonê rawestînin û aşîti çêbikin. Sibê, roja dawî ye. Herêma ku emê biçîne, hinck bi talûke ye. Wê çî bibe, ne diyar e. Ger dixwazin, hûn jî werin.”

Me xwarin xwar, xwarineke germ û bi rûnê zeytûnê. Ez hînbûyî nin bûm. Nexweş ketim. Agirê min bûye 38. Lê naxwazim ji bûyerê jî biminim. Wilo nexweş, em ber bi hêla operasyonê ve bi rê ketin.

BI ASIYAN RE RÛ BI RÛ

Li pêş û paş me du qamyon. Em di navê de ne. Di qamyonekê de, leşker hene. Di ya din de, nanên ji tendûrê derketî, hê jî germ in. Rê, bi dewriyan dagirtî ne. Dewriye di mewziyan de. Di vê navê de, dewriye bi xeletî li me agir reşandin. Dû re dema wan em nas kirin, sekînin.

Em hatin cihê xwe. Ji cihekî bilind daketin xwarê. Cihê

ku em daketinê, leşker lê bi rîz bûn. Abdurrahman Paşa amadekariyên pêşgirtina kemînan kiribû. Li cem min makîneyeke fotografan heye.

Em hinek rawestîyan. Li wan deran tu kes nin e. Me qêrîn kir, gazî kir, wergêrek hate rastê.

Abdullah Paşa:

- Hûn hatin?

- Belê,

Çend mirovên lewend, ên bejindirêj, sîng û ber vekirî derketin holê. Abdullah Paşa, bi telisan nan li wan belav kir. Birçî bûn. Nan hûr kirin û dest bi xwarinê kirin. Ê mayî jî kirin paşila xwe.

Paşe ji wan pirsî:

- Hûnê wan ên di listeyê de, nivîsandîne bînin?

- Ji bilî 3 kesan, emê 12 kesan bînin.

Abdullah Paşe gote wan: “Nabe”. Wan jî, bi biryardariyê xurt bersiv da:

- Em çî bikin paşe, ku nabe bila qet nebe.

Asî li çîyan star bûne. Yekî bi mawzer, dikare alayiyek bisekinîne. Paşa hinek sert: “Hûn nikarin bi dewletê re serî derkevin. Çima hûn wan teslim nakin?”

Ji nav wan ê herî dirêj, derkete pêş:

- Ji bo jinekê tenê mîrek divê. Hûn niha hikûmet in. Leşkerên we hene. Hûn îro li vê ne. Emê wan bidin we, hûnê wan bibin herin û emê jî nû ve di destê wan de biminin. Dawî wê ev axa û beg xweliya me daxin. Hûn rîkarin bikevin Dêrsimê. Nikarin çendirmeyên xwe tîxine bajêr.

Abdullah Paşe rawestiya, ponijî, pişt re jî wergêr re wiha got:

Ez ji Kastamonuyê me. Hûn dîroka Kastamonu dîzanin? Ji nav bajêr çemek diherike. Der û dor bi yekcarî

İHSAN SABRİ CAĞLAYANGİL Kİ YE?

İhsan Sabri Çağlayangil, burokratekî Tirk e. Di dema Atatürk de, 15 salan di Miduriya Emniyetê ya Giştî de, di berpirsiyarên cure cure de kar kiriye. Dû re 15 salan Walîfî, 9 salan Senatorî û 10 salan jî Wezîriya Karên Derve kiriye.

Di dîrok û siyaseta Komara Tirk de, cihekî wî ye cihê heye.

İhsan Sabri Çağlayangil, bi emrê Atatürk, di dardekirina Seyîd Rıza û hevalên wî de, amade dibe. Bîranînên xwe jî, li ser vê çarçoveyê nivîsiye.

Meletê-1937

wek çîyan bilind dibin. Di demekî de, li aliyekî Kastî, li aliyê din jî Tumanî hebûne. Wan bajêr ava kirine. Ev peyv di nav demê de guherîye û bûye Kastamonu. Ez ji alî Tumanê me. Tuman jî niha bûye Demenan. Eşîreta we jî Demenana îro ye. Hûn mirovê min in. Bapîrên me li cihekî digihîjin hev.

Wilo mekin. Ez 15 rojên din jî bidim we. Herin û heta 15 rojan van mirovên di listeyê de werînin.

Di wê listeyê de navê Seyîd Rıza jî heye. Û di nav wan 3 kesên ku naxwazin teslim bikin de ye. Di vê navê de min fotograf dikişandin.

Em vegerîyan.

Rêveberiya şer, di bin qumandariya “Kurmaya Albay Neşet Bey” de ye. Dema ez bûm Waliyê Çanakkaleyê, min ev mirov li wir wek Serokê Garnizona Leşkerî dit.

Piştî em ji axaftina bi asiyan re vegerîyan, Neşet Albay ji me re wiha got: “Ev tişt hemû, ji bin serê Seyîd Rıza derdikevin. Seyîd Rıza ji sulaleyê Pêxember nîn e. Di zaroktiya xwe de, nexweşinekê derbas dîke. Ji malbata wî re dibêjin: “Sebiyê tevî qûndaxa wî bibîne dêrê, li wir bihêlin û serê sibê herin bînin wê sax bibe.” Wan jî wilo kiriye. Serê sibê çûne û sebi anîne. Lê li gor rîwayetek, zarok bi hev guherîne. Neşet Albay jî îdîa dîke ku Seyîd Rıza ji sulaleyê Pêxember nîn e.

Ew Seyîd Rıza mezin bûye. Pîra Şeytanê şewitandîye. Bûye Serokê dîni. Niha serokatîya Dêrsimiyân dîke û serhildanê bi rê ve dibe.

Çend meh bi ser de çûn.

Ez vegerîyam Enqerê. Ew 15 roj wextê ku dabûn wan jî xelas bûbû û wan ên di listeyê de teslim nekiribûn.

Çend mehên din jî derbas bûn. Seyîd Rıza û hevalên wî hatin girtin, mehkemekirina wan didome. Di wan rojan de ye ku, dê Atatürk biçê Diyarbekir û pîra Sîngeçê ku li ser çemê Mûradê ye veke. Dê pêşî biçê Mazrayê û bi erebeyê derbasî pîra Sîngeyê bibe.

Serokê Emniyetê yê Giştî Şükrü Sönmensüer ji min re dibêje: “Dê Atatürk biçê pîra Sîngeçê veke”

Dawî li tevgera Dêrsimê hat. Ji Rojava 6 hezar kesên derpêspî Mazrayê dagirtine. Wê jî Atatürk cfûkirina Seyîd Rıza bixwazin. Em nehêlin ku ev derpê spi derkevin pêşiya Atatürk.”

Di sala 1973 an de, roja tawîla fermî, piştî nivro ye. Wê Atatürk roja duşemê were Mazrayê. Ji me tê xwestin ku yê dê werin dardekirin, bila rojê zûtir darde bibin. Da ku dema derpêspî derketin pêşiya Atatürk, bila her tişt xelas bibe.

Di wê demê de, Waliyê Mazrayê Şefîk Beg e, Hatemi Senihi Beg dozger, Serezli İbrahim Beg Midurê Emniyetê, alîkarê dozger jî hevalê min e.

Şükrü Sönmensüer ji min re got: “Ji liqê siyasî ya Miduriya Emniyeta Giştî, tiştên ku sivil dixwazin bistîne. Parastina Atatürk ji rawestîngê heta “halkevi” jî karê we ye.” Tevî Macar Mustafa min, 6 kesan hilda û bi rê ketim. Bi trenê gihîştim Mazra ye.

Wê bidome

Bertolt Brecht û tiyatroya epîk

Murat Ergin

Di sala 1992 an de li Munihe şanoçekirin (tê sehnekirin). Di kûlîsa şanogehê de ji siwanên texte yên du metre diwarrek ava bûye. Rismên li ser diwar, mîna ku ji alî zarokan ve hatiye çêkirin, bûn. Hîveke sor ji kaxeze û dengê qerebalixê ji nizim didin guhdaran. Gaveke din marşa Marseillaise bi gramafonê tê lêxistin. Li salona ku temaşevan lêhene, panoyeke ku li ser ev hevok hatiye nivîsin, tê dalqandin. “Herkes di nav çermê xwe de bax e. An ji ewqas romantîk lê nehêrin.”

Ev listika bi navê “Dengê Trampetê di Şevê de” ku me li jorê jê beşek nivîsand, di tiyatroya epîk ya Brecht de gava pêşi bû. Brecht ramanên xwe yên giştî belkî ji di vê listikê de da û ji temaşevanan re ev got: “Ev tiyatroya, tiyatroya ku em zanin e; ev texte ne, ev ji hîveke ji kaxeze e. Wisa romantîk-romantîk nehêrin.”

Xwediyê van gotinan, şair, sazûmankarê tiyatroya epîk û ramyarê mezin Bertold Brecht, di sala 1884 an de li Almanya li bajarê Augsburg hatiye dinê. Brecht zarokî malbateke dewlemend bû. Heta lîseyê qedand li vi bajarî ma. Di sala 1912 an de, ji bo dibistana tîbbê bixwîne çû Munihe. Di sala 1918 an de ji çû leşkeriyê. Piştî ku li Nexweşxaneyê Leşkerî ya Augsburgê çav bi birindarên herbê ket, di mejiyê wî de heta mirinê, fikr û dîtinên li dijî herbê afîrin. Tesîra vê rewşa wî xwe di hebbestên wî, de ji dide xuyakirin. “Tiştê ku li diwar hat nivîsin/ “Em şer dixwazin”/ Pêşî hat kuştin/ Ê ku nivîsi.”

Brecht listika xwe ya yekemîn ya bi navê “BAAL” di vê demê de nivîsi. Di vê demê de, ji xeynî perwerderiya tîbbê, têkiliyên wî bi pirranî bi nivîskar û şanogeran re hebû. Di 1922 an de bi listika xwe ya “Dengê Trampetê di şevê de” û şanogehkirina vê listikê bû xwedî şahretê mezin. Ji vê salê û pê ve, berhemên wî yên di warê tiyatroya epîk de çêbûn û hatin şanogehkirin. Di 1923 an de “Eduardê Yekemîn”, 1924 an de “Li Devîya Bajaran de”, 1926 an de “Zilam Zilam e”, 1928 an de “Operaya Bi Sê Qurûşan” nivîsi. Di 1930 an de bi listika “Bilindbûn û daketina bajarê Mahagony” di warê tiyatroya epîk de derbasî merhaleya herî bilind bû.

Tiyatroya epîk ya Brecht di tiyatroya Çînê, di tiyatroya şoreşger ya Georg Büchner û di ditina tiyatroya politîkî ya Piscator re derbas bûye û afiriyê. Brecht vê çûreyê listikê re dibêje listika ne ji ya Aristotelesker. Li gori Brecht di tiyatroya epîk de tiyatroya li şûna ku bûyer bê listin, divê bûyer ji guhdaran re bê gotin. Li şûna ku temaşevan di pêvajoya listikê de ji xwe derbas bibin, divê wek

Bertolt Brecht, 1928

çavdêran (gözlemci) temaşe bikin û di dawiyê de bibin xwedî biryarekê. Bi vê yekê ji armanc aktîfirîna temaşevanên ku di listikên dramatîk de dibin pasîf e. Weke tê zanin di tiyatroya dramatîk de însan hebûnek e ku ji her aliyê ve tê naskirin û nayê bawer kirin ku wê biguhere. Lê tiyatroya epîk însan dike mijara (mezû) lêkolînê. Û nişan dide ku însan kare biguhere. Di şiklê nû ya ku tiyatroya epîk aniye de elemanê herî girîng, elemana biyanîkirinê (xerîbkirin) e. Bi vê şikla biyanîkirinê Brecht dixwaze tiştê ku tê listin ji alî temaşevanan ve hem bê naskirin û hem jî, ji wan re xerîbê. Bi vî awayî jî dike ku temaşevan bûyera listikê xwezayî nebînin; rexne bikin û bipirsin.

Brecht vê şikla biyanîkirinê di sê qadan de bikar tîne.

- 1) Di saziya manzûmeya (metin) listikê
- 2) Di raxistina sahneyê.
- 3) Û di listikerê de.

Sahneyên ku listikvan berê xwe didin temaşevanan û dilizin, an jî stranên li ber muzîkê tên gotin û di nav axaftinan de tên reşandin jî, tev elemanên biyanîbûyî ne.

Brecht piştî sala 1936 an çû Amerîkayê, li wir jî listikên xwe dan şanogehkirin. Lê li Amerîkayê listikên wî ewqas eleqe neditin. Piştî sala 1947 an derbasî Moskavê bû. Bi hînek ronakbîran re rojnâmeyek derxistin. Lê li Moskavê jî pîrr nema, sê çar sal şûn ve derbasî Berlînê bû û heta

mir li wir ma. (1956)

Brecht ji xeynî xeberê di warê tiyatroyê de, di warê ramyariya estetîkê û di warê hebbestan de ji xwedî berhemên girîng e. Weke listikên wî yên pêşi, hebbestên wî jî di bin tesîra sembolîstan de bû. Piştî ku marxîzmê na: kir, hebbestên hêsan, herîkin û vekirî nivîsin. Û xwe jî dîtinê hebbestên Rimbaud û Baudelaire veqetand. Brecht şiklê biyanîbûyîne di hebbestên xwe de jî bi kar anî. Hebbestên Bertold Brecht sivik, vekirî û herîkin in. Hebbestên ku herkes dikare jê fêhm bike. Lê, li aliyê din ev hebbest gelek sîft (yoğun), tîjî û hebbestên ku ji eqil natirsin in. Hebbestên wî hebbestên ku bi eqil û bi hiş ve dimeşin in. Bertolt Brecht gava di sala 1956 an de mir li pişt xwe tiyatroyeke epîk a ku dinya hejand, hebbestên delal û ramyariyê estetîkê ji me re hişt.

Berhemên Brecht:

Yên tiyatroyê: Baal (1922), Dengê Trampetê di Şevê de, Çekên Dayika Carrar, Galilei, Leşkerê Şer Svayk û Operaya Bi Pênc Qurûşa.

Berhemên wî yên hebbest:

Nanê Gel, Demên Tari, Strana Makîneyan, Hebbestên Evinê.

Berhemên ramyari:

Li Ser Tiyatroya Epîk, Realizma Cîvaki û Cîvak

Çavkanî: Ansiklopediya Britanica, Bertold Brecht Epîk Tiyatroya (Weşanxaneyê Cem), Brecht Marlannê Kesting.

AZADÎ

Abdurrahman Durre

Dîn û milîyet

Di îslamê, heqên hemû xelk û gelan, wek hev nas dike û diparêze. Di dînê îslamê de, hemû gelên dinyayê wek hev in, reng, ziman û çanda wan, belgeyên mezinahiya Xwedê ne û înkariya wan, înkariya ayetên Xwedê ne.

Di pîrr ayetên Quranê û hebdestên pêxember de, ev rastî hatiye eşkerakirin. Di dînê îslamê de, heqê eqrebatî û cînariyê jî pîrr girîng e. Zilm û alîkariya zilmê jî, pîrr pîs û xerab e. Nîjadperestî (îrkçîlik) zilm e, cîrm û gunehekî pîrr mezin e. Belê milîyet û gelperwerî heq û heqîqet e. Ji ber vê, dînê îslamê nîjadperestiyê red dike, milîyet û gelperwerî heq qebûl dike, rast dizane.

Di dînê îslamê de, heqê eqrebatî û cînariyê jî pîrr girîng e. Zilm û alîkariya zilmê jî, pîrr pîs û xerab e. Nîjadperestî (îrkçîlik) zilm e, cîrm û gunehekî pîrr mezin e. Belê milîyet û gelperwerî heq û heqîqet e. Ji ber vê, dînê îslamê nîjadperestiyê red dike, milîyet û gelperwerî heq qebûl dike, rast dizane.

Ji Hz. Muhammed pîrsîne, gotine: “Ya Resûlallah, nîjadperestiyê ku tu me jê diparêzi, lanetê lê tîni, kîjan e”. Pêxember bersiv dide: “Ew e ku mirov, alîkariya mirovên xwe yên zalim bike”.

Di hebdestê din de jî gotiye: “Hûn çî ji xwe re dixwazin, heta ku ew ji hevalên xwe re jî nexwazin, îmana we qebûl nabe, hûn nabin musulmanên rast.”

Li ser vê, divê ev rastî rind bê fêmkirin û eşkerakirin ku îro, ev hikûmetên ji xwe re dibêjin musulman û heqên Kurdan ên însanî paymal dikin, welatê wan, zimanê wan, folklorê wan, çanda wan talan dikin, li hember azadî û serxwebûna wan dertên, dicivin û planan dikin, hên ne musulman in, hem jî zalim û vîrek in. Ew kesên ku doza musulmaniyê dikin û wek wan hikûmetan difikirin û wan destek dikin, ew jî ne-musulman in, minafîq û sextekar in, vîrek û neyar in.

Divê, tu kesê Kurd, bi van dev musulmanên dilgawir nexapin, ji wan re bêjin ku; hûn bi rastî ne musulman in, hûn nîjadperest û zalim in, alîkariya zalimên xwe dikin. Gelê Kurd mafên hemû gelan qebûl dike (Zimanê wan, kultura wan, azadiya wan û hwd.) , ger hûn bi rastî musulman in, divê hûn jî, van hemû heqan ji Kurdan re nas bikin, bixwazin, berbirên hikûmetên xwe derkevin û ji wan re bêjin: “Kurd jî însan in, musulman in, divê em heqên wan înkâr nekin”.

Xwendevanên hêja, divê em vê rastiyê jî baş fêhm bikin ku, ji bilî Kurdan, li rûyê erdê tu kes îslamiyete di ser milîyeta xwe re nagire, herkes îslamiyete dike aletê seltene, milîyet û dewleta xwe. Ji ber vê yekê ye ku Kurdan, bi navê îslamiyete xapandine, dixapînin û hê jî zîrte zîrta wan e, dixwazin hê jî bixapînin.

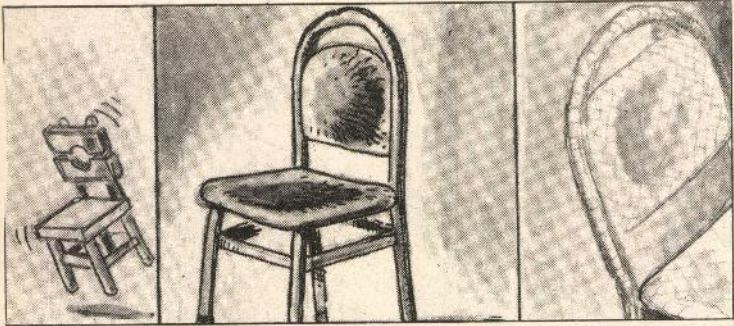
Gotinên pêşiyên di vê mijarê de, wiha dibêjin: “Vîrek çala xwe dikolin”, “Dawiya viran pûç e”, “Musulmanî bi viran nabe”, “Xwedê bela neheqan ji ber lingê wan bide wan” û hwd.

Em jî bibêjin amîn...

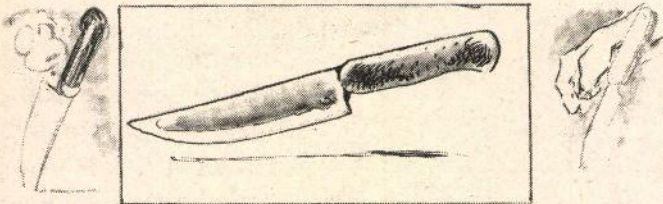
Em bi hev re hîn bibin

4 ZAROKÊN SERHILDANÊ

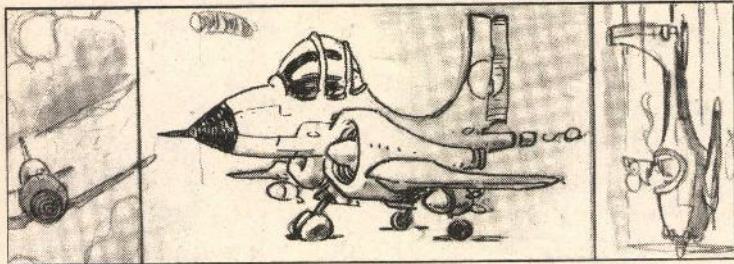
EV ÇI YE? NAVÊN VAN BINIVÎSE!

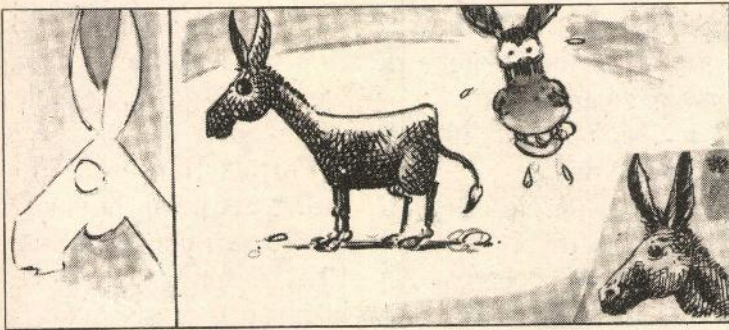
1. Ji texte çêbûye. Çar lingên wî tiştî hene. Palika wî tiştî jî heye. Mirov li ser rûdinê.
Navê wî tiştîye.

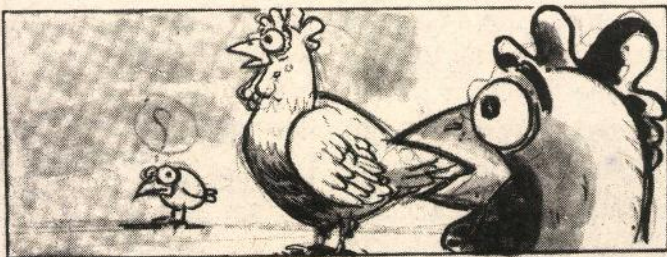
2. Ev tişt ji pola û plastîk çêbûye. Devikî wî tiştî pirr tûj e. Mirov bi destikê wî tiştî digire û hinek tiştan pê dibirre. Ên biçûk û mezin jî hene.
Navê wî tiştî e.

3. Ev tişt a difirre. Mirov lê siwar dibin. Tekerên wî tiştî jî hene. Hinek bi wî tiştî diçin Kurdistanê. Ev tişt pirr zû diçe. Mirov di hundir de xwarinê jî dixwe. Dikare çay û qehwe jî vexwe. Ên biçûk û mezin jî hene. Pencereyên wî tiştî jî hene. Perrên wî tiştî jî hene.
Navê wî tiştî e.

4. Ev tişt ji goşt û hesfî çêbûye. Mirov lê siwar dibin. Tiştan lê dike û dibin. Ev tişt giya û ka dixwe. Çav, dev, guh, ling û boçika wî tiştî heye. Simên wî tiştî jî hene. Hejmara siman çar in.
Navê wî tiştî e.

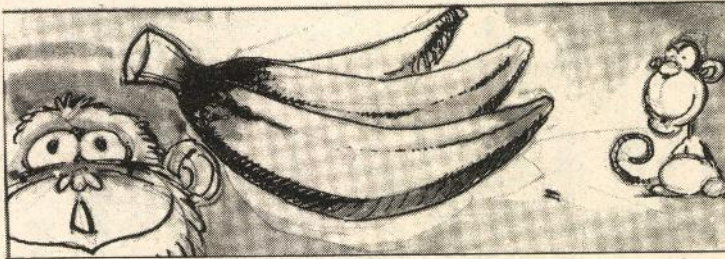
5. Ev tişt dikare bixwe, vexwe, bibîne. Du lingên wî tiştî hene û dikare biçê. Nikulê wî tiştî heye. Ev tişt, tiştêkî pirr baş jî dike. Em wî tiştî dixwin. Rengê wî tiştî ku em dixwin spî ye û hema hema girover e.
Navê wî tiştî e.

HINEK TIŞTÊN KU LI KURDISTANÊ HÊŞÎN DIBÎN

Te kîjan xwarine? Binê wan xêz bike!
genim, ceh, kerşîf, nîsk, nok, lazût, kizin, pembo, birinc, fasûlye, titûn, bacansor, bacanreş, îsot bexdenûs, pîvaz, sîr, encûr, xiyar, riwês, pûng, lûz, kereng, sêv, hermî, hinar, tû, remtûtik, şikoke, guvîj, gûz, tawî, dîw, pincar, behîv, incas, gizêr tirî, hêjîr, zebeş, kelek, şemamok, kundir, kuncî, çîlek, gilyaz, xes, kelem, silk, behîvtalîk, dirik,

FÊKÎ

Mûz

Hemû mûzên cîhanê ji başûrê rojhilata Asyayê tî. Mirovên ku di giravên Okyanûsyaya Hindistanê de dijyan, mûzan bi kelekên (keşfî) biçûk ji giravekê dibirin yeke din. Pişt re hinekan bi keştiyekê anîn girava Madagaskarê. Ji vir jî mûz hat başûrê Afrîkayê.

Di qirnê 15 an de, deryavanên Portogalî li rojavayê Afrîkayê rastî mûzan hatin. Deryavanên Portogalî jî mûz bi xwe re birin giravên Kanarya û navenda Amerîkayê. Vê gera mûzê çend hezar sal girt. A niha welatên navenda Amerîka mûzan difiroşin gelek dewletên cîhanê. Mûzên ku li Amerîka Bakur, Ewropa û li Swêdê tî firotin ji vir tî.

Mûz berê ewqas ne şîrîn bûn. Her ku mûz ji cihekî çû cihekî din, ew şîrîntir bû.

Di mûzan de vîtamîn

Di mûzan de vîtamîna A û C jî heye. Li gelek welatên Afrîka û Asyayê, mûz xwarineke pirr girîng e. Mirovên li vir her roj mûzan dixwin.

Mirov ji fiberan jî tora masiyan çêdikin. Bi pelan jî tiştan pakêt dikin.

Kêlekên pelên nû, mûzên hîn nebûyî û niçikên çiçekên sapên mûzan wek hêşinahî dikelînin û dixwin.

Mûz li ku hêşin dibe

Mûz wek mêwe ji cihên her tim germ û bi baran hez dike. Ji ber vê jî mûz li dorhêlên Ekvatorê û 30 dereceyî li bakurê û 30 dereceyî jî li başûrê Ekvatorê hêşin dibe.

Li hêla Amerîka jî bi pirranî li Karîbya, navenda Amerîka û li Başûrê Amerîka hêşin dibin. Heta Bolîvyaya û li hemû Brezilyayê jî hêşin dibe.

Li Afrîka jî li dorhêla Ekvatorê hêşin dibe. Li Bakur heta Sahara û li Başûr jî heta Angola û Tanzanyayê hêşin dibe.

Mûz li welatên Asyayê, wek Tayland, Maleziya û li Okyanûsyaya; li hêlên Hindistanê ku pirr baran lê dibare û li Başûrê Awûsturalayê hêşin dibin.

Musa Anter

Apo, Musa Anter, di 1918 an de li gundê Zivingê, li Mêrdînê tê cîhanê.

Di 1992.09.20 an de, li A-medê (Diyarbakirê) ji hêla dewleta 'Tirkî' ve tê kuştinê.

Dema Apoyê delal Musa Anter hate kuştinê, ew çend salî bû?

Ew salî bû.

Welat

Lo welato, welato!
Tu ji bo me xelato.
Cihê te ser serê me,
Her bijî tu welato!

Welat welatê me ye,
Welat hebûna me ye.
Em qet ji hev cêh nabin,
Welat li benda me ye.

Welat gelek şîrîn e,
Bê welat qet jîn nîn e.
Em te qet ji bîr nakin,
Bê welat dayik nîn e.

Di welat de çi tune,
Welat gula rengin e.
Welat zanîngeha me,
Bê welat dil xemgîn e.

Welatê min, canê min,
Xaniyê min, mala min.
Jiyana min tev te ye,
Namûsa min, ara min.

Çi jin im û çi mêr im,
Şervan û şoreşger im.
Bo rizgarî û azadî,
Kilaşnikofa zêr im.

Welat namûsa me ye,
Bin lingên dijmin de ye!
Ma ha dibe birano!
Welat li benda me ye.

Ez dibêjim, cano me,
Gule, bombe gum gum e.
Rabin, ma hûn ne mêr in?
Werin şer, ez diçim e.

Partiya Karkerên Kurdistan (PKK), di 27'ê meha Teşrînê (Mijdarê) de kete 15 saliya xwe. Partî 14 salên tije û dagirtî li pey xwe hiştin û îro bûye merkez û hêzeke xurt. Navê PKK riavêkî nas e û ji xuyatirîn navên cîhana serdema me ye. Di van 14 salan de PKK, bûye Partiya milyonan, bûye artêş û cephe, ketiye meclîsê û bi çend zimanan li welat û li derveyî welat hejmarek, kovar û rojname diweşîne.

Di 15 saliya xwe de PKK, nema di salonan de hiltê û êdî li stadyûmên futbolê dicive.

Di nav rojên 20.21 û 22 ê meha Teşrînê de, bi milyonan gelê Kurd ji bo Meclîsa neteweyî dengê xwe dan û bi tenê li Ewrûpa, li dora 90 hezar Kurd beşdariya hîlbijartinê kir. Ev jî ji hunerên PKK'ê bû.

Di şerê nav gerîla û pêşmergeyan de me careke din hêza PKK nasî û me dît bê ka xayinên welatê me, dagirkerên Kurdistanê û împeryalizm, çendî ji vê hêzê ditirsin û hesaban dikin.

Li ku çi gava pirsê gelê Kurd bibe gotin, Rojhilata Navîn bibe dabaş, hesabê PKK heye û ev hesab xwe sal bi sal ferztir dike.

Ne ev bi tenê.

Qedera gelê Kurd, wêbêya şoreşên welatên Erebi, Tirk û Faris heta bi dereceyeke xurt îstikrar, aramî û rewşa demokrasiya herêmê girêdayî jiyana nav PKK û serketin û bin-ketina PKK'ê ye.

Ne vala, PKK bûye merkezek ji merkezên pêdaketin û mijûliya împeryalist û xwedî nifûzan û dibe hedefa êrişên militarîst û generalan.

PKK û Serokatiya PKKê di Bakurê welat de nema hiltê û diherike dil û mejiyê her Kurdî, ji Urmiye heta bi Silêmaniyê, Hewlêr, Qamişlo û Efrînê. Mukurhatin û nixandina Serleşkerê Dewleta Tirk

MEŞA AZADIYÊ

DI 15 SALIYA XWE DE

Doğan Güreş jî divê em bi bîr bin: "Em hinekî din dereng bimana (yanî me û serokên Başûr bi hev re li PKK nexista) niha ne Mesûd û ne jî Celal hebûn. Wê PKK li vir jî bibûya hûtekî heftserî"

Dost û dijminên PKK'ê heine. Di nav dijminan de dagirkerên Kurdistanê û hevalbendên wanî împeryalist cihê ewil digirin.

Di nav dostên PKK'ê de gelê Kurd ên pêşverû û şoreşgerên herêma Rojhilata Navîn û dinyayê hene.

Belê, dijmin jî û dost jî PKKê teqdîr dikin û bi entereseyeke mezin û rojane, vê partiye dikudînin û nikarin wezna wê talan bikin. Gelê Kurd wek hêzeke serbixwe, rizgarkir û mizgîniya rojên bi rûmet li vê partiye dinêre. Ji bo xayinên welatê me dagirker û talankerên Kurdistanê împeryalist û militarîstan, PKK bûye belayekê mezin û ketiye Rojhilata Navîn.

Li Kurdistanê partiye demokrat û li Tirkiyê, Îran, Iraq û Sûriyê jî partiye komunîst, partiye pîrr kevn in. Temenê partiye demokrat bi deh sal û bîst salan û yê partiye komunîst jî bîst sal û sîh salan ev çar welatên cîran jî partiye komunîst in.

Li derveyî van herdu celebên partiye muxalîf,

Naverok û tecrubeyan van her sê herfên PKK jê re bûye nav rêbaz û xeta Serokatiya PKK'ê temsîl dike, fikirlêkirinên kûr, lêhûrbûnên xurt û xebatên sistematîktir dixwaze. Tiştê em dê di vê gotarê de li ser bisekinin, ji diyarde û rastiyeke mezin û çendalî bi tenê şaxekî biçûk e.

Herêma Rojhilata Navîn ji awira partiye muxalîf û li dijî dewletê bibêje hema bi temamî herêma partiye demokrat û partiye komunîst e. Partiye mayî bi rengê yan bi rengê din versiyonên partiyeke ji van partiyan in.

Li Kurdistanê partiye demokrat û li Tirkiyê, Îran, Iraq û Sûriyê jî partiye komunîst, partiye pîrr kevn in. Temenê partiye demokrat bi deh sal û bîst salan û yê partiye komunîst jî bîst sal û sîh salan ev çar welatên cîran jî partiye komunîst in.

Li derveyî van herdu celebên partiye muxalîf,

Partiya Karkerên Kurdistanê tenê jî heye. PKK, partiyeke ciwan e, teze dikeve 15 saliya xwe.

Heger mirov ne ji awira emrê mezin û xort, belê ji awira xebat û xizmetê, ji awira çareserkirina pirsên siyasî û rêxistinî, organîzêkirin û rakirina gel û ji awira kê çi kiriye PKK'ê bi partiye demokrat û komunîst re li hember hev bixe, dê bibîne ku ferq û cihêtiyeke mezin heye di nav partiyan de.

Ev ferq mezin in û li meydanê ne.

Di demekê de ku herdu celebên partiyan sitewr û bêber bûne, bê inisiyatîv û bê prestîj bûne, di demekê de ku partiye demokrat û komunîst ji armancên demokrasiyê û wekheviyê dûr ketine û bûne xayinên welat û rêlêgirên pêşketina, Partiya Karkerên Kurdistanê gav bi gav diqedime, dibe bûldozer, pisûleya û jeneratora şoreşê û dimîne hêza bi tenê di oxira dewletê de.

ra dewletê de.

Partiyên navê demokrat hildigrin, partiye bi navê komunîzmê qise dikirin. mane partiye baskokirî, çengsikestî, şeperze û perîşan. Ev partî destgirêdayî û bêgav mane. Ji qiram ketine, li xwe û li xelkê bûne bar bê perspektîf û inisiyatîf di wan de nemaye.

Partiyên demokrat û yê komunîst bê siyasî û bê torî ne, rût û tazî mane li rastê. Di giş cepheyan de siyasî, îdelojîkî, fikrî û rêxistinî de bê gotin bûne.

Dijwariyên herêmî, neteweyî û navneteweyî nikarin berhimbêz bikin, pirsê nikarin çareser bikin, gêj in, tewkelî dijîn, bê plan û bê program in.

Ev partî ji partiye siyasî zêdetir bûne komîk û civatokên emirmend e, li dawiya wext û zemên mayî, çokşikestî, westiyayî. Bûne darên hişk û pûç, navkolayî û pişoyî. Êdî çi şaxên nû û teze ji wan nema diçin. Ne berê wan maye mirov bixwe û ne jî siya wan maye mirov li ber rûnê.

Van partiyan partiyeke mirandiyê riswa û şermûzar kiriye. Partiyetî û endametiya nav partiyeke êdî nemaye cihê serbilindayî û fexrê, belê bûye seba xwepirrnîşandinê, xwe biçûkdîtinê û xwewandar hiskirinê.

Ev partî bûne febrîke û karxaneyên dejenerekirinê, jihevixistinê û bêbaweriya bi gel û komeleyanên xelkê.

Partiya Karkerên Kurdistan, ne ji van herdu celebên partiye siyasî ye. PKK, li ser bingehekî din bi pîvan û şexsiyeteke din ava bûye, partiyeke rexnegire, li dijî van herdu partiyan e. Partiyeke xweser, ji bo Kurdistanê radikal û înternasyonalîst e.

PKK partiyeke nû û xwedî pêşeroj e. Ev partî alahilgîrê nû, dînamîk û şoreşger e.

Wê bidome